

**OʻZBEKISTONDA TOʻQIMACHILIK SOHASINING INNOVATSION
RIVOJLANISH OMILLARI**

**ФАКТОРЫ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ТЕКСТИЛЬНОЙ
СФЕРЫ В УЗБЕКИСТАНЕ**

**FACTORS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF TEXTILE SECTOR IN
UZBEKISTAN**

Annotatsiya: Maqolada yillar davomida erishilgan natijalar muhokama qilinadi toʻqimachilik sanoatidagi mustaqillik, shuningdek, eng muhim omillar sohaning eksport salohiyatini oshirishga xizmat qilmoqda.

Kalit soʻzlar: Toʻqimachilik sanoati, innovatsion mahsulotlar, xorijiy investitsiyalar, eksportni oshirish.

Аннотация: В статье рассматриваются результаты, достигнутые за годы Независимость в текстильной промышленности также является наиболее важным фактором служит увеличению экспортного потенциала отрасли.

Ключевые слова: Текстильная промышленность, инновационная продукция, иностранные инвестиции, увеличение экспорта.

Abstract: The article discusses the results achieved over the years Independence is also the most important factor in the textile industry serves to increase the export potential of the industry.

Key words: Textile industry, innovative products, foreign investments, export increase.

KIRISH. Innovatsion-texnologik iqtisodiyotni shakllantirish jarayonida va ishlab chiqarishning iqtisodiy samaradorligini oshirish maqsadida va sanoat

sohasida tarkibiy o'zgarishlarni amalga oshirish muhim o'rin tutadi xorijiy investitsiyalarni jalb qilishni taqozo qilmoqda. Hozirgi bosqichda O'zbekistonning rivojlanishi, jahon iqtisodiy hamjamiyatiga integratsiyalashuvi tegishli investitsiya muhitini shakllantirmasdan turib mumkin emas va milliy iqtisodiyotga xorijiy investitsiyalarni faol jalb etish muhimdir. Chunki O'zbekiston iqtisodiyotining innovatsion rivojlanishi omillaridan biri hisoblanadi - modernizatsiya va texnika dasturini faol amalga oshirishda jalb qilish bilan chambarchas bog'liq bo'lgan eng muhim tarmoqlarni qayta jihozlash xorijiy kapital oqimini oshirish dolzarbdir.

ASOSIY QISM. Zamonaviy O'zbekiston yetakchi sanoat davlatidir rivojlanishini ta'minlashga katta hissa qo'shayotgan Markaziy Osiyo mintaqasi barqarorlik va butun mintaqaning iqtisodiy rivojlanishi bu yerdagi moddiy va innovatsion texnologiyalarga chambarchas bog'liq. O'zbekiston iqtisodiyoti xorijiy kompaniyalar uchun taklif etayotgan – siyosiy va makroiqtisodiy barqarorlik, qulay tabiiy-iqlim sharoiti, mehmondo'st va mehnatkash xalqi va ko'plab boshqa sohalar, barcha imtiyozlar orasida biznes muvaffaqiyatining asosiy omili hisoblanadi.

O'zbekiston boy resurs bazasi, qulay geografik o'rin eng yirik mintaqaviy bozorlar markazida joylashgan, integratsiyalashgan transport-logistika tizimi, ko'p tarmoqli sanoat respublikaning bazaviy va ilmiy-intellektual, kadrlar salohiyati bilan ajralib turadi. O'zbekiston ulkan investitsion salohiyatga ega. Masalan, yillar davomida Mustaqillik sanoatning yangi rivojini dastlab avtomobil sanoati, qishloq xo'jaligi muhandisligi, biotexnologiya, farmatsevtika sanoati, axborot texnologiyalari.

O'zbekiston to'qimachilik va tikuv-trikotaj sanoati yetakchi va jadal rivojlanayotgan tarmoqlardan biri hisoblanadi. So'nggi yillarda sanoat ishlab chiqarish hajmining o'sishi taxminan 18% ni tashkil etdi, eksport esa 10 %. Bunda eksport juda ham muhim rol o'ynaydi davlatdagi iqtisodiy muammolarini hal etish va hayotiy manfaatlarga javob beradi. Sanoat hududlarning uyg'un rivojlanishiga hissa qo'shadi, aholi bandligini ta'minlash va uning farovonligini oshirishni

ta'minlaydi kichik va xususiy tadbirkorlikni shakllantirish va rivojlantirishga ko'maklashadi. Eng muhimi ichki zaxira va imkoniyatlarning yo'nalishi bosqichma-bosqich rivojlantiradi.

Mahalliy xomashyoni qayta ishlash samaradorligini oshirish, shuningdek mahsulotlar hajmi va assortimentini yuqori darajada kengaytirish qo'shilgan qiymat solig'ini hisobga olishni taqozo qiladi. Agar 1991 yilda paxtani qayta ishlash hajmim O'zbekistonda tola 7 % dan oshmagan bo'lsa, hozir bu ko'rsatkich 40 %ga yetdi. Bugungi kunda sanoatda tayyor mahsulotlar ishlab chiqarilmoqda. Hozirgi kunda asosan 1063 dan ortiq korxonalar mahsulot eksport qilmoqda. Korxonalar tarmoqlari to'qimachilik mahsulotlarini dunyoning 72 dan ortiq mamlakatlarga eksport qilmoqda.

MUNOZARA. Hozirgi vaqtda o'zbek to'qimachilik mahsulotlarining asosiy iste'molchilari Belgiya (umumiy to'qimachilik eksportining 22,3 foizi), Koreya (14,9%), Rossiya (14,7%) va Ispaniya (12,5%). Hozirgi vaqtda asosiy O'zbekiston to'qimachilik mahsulotlari iste'molchilaridir. So'nggi yillarda Braziliya, Chili, Xorvatiyaga eksport qilinmoqda, shuningdek Afrikaning Nigeriya va boshqa mamlakatlarga ham eksport qilinmoqda.

Bugungi kunda Respublikada sohada 7 mingdan ortiq korxonalar faoliyat yuritmoqda. Uyushma korxonalar tomonidan keng assortimentdagi boshqa mahsulotlar ham ishlab chiqarilmoqda ma'lum bir profilning nomenklaturasi va assortimenti, shu jumladan tibbiy mahsulotlar, to'qilmagan buyumlar ishlab chiqarish, paxta mahsulotlari, maxsus ish kiyimlariga bo'lgan ehtiyojni qondirish, teri mahsulotlari, shuningdek, ishlab chiqish va joriy etishni ta'minlaydi yangi avlod mahsulotlarini ishlab chiqarish - yangi innovatsion texnologiyalar rivojlantirilmoqda.

Asosiy e'tibor tayyor mahsulotlar ishlab chiqarishni ko'paytirishga qaratildi yuqori qo'shimcha qiymatga ega bo'lgan mahsulotlar, ularning ulushi umumiy sanoat mahsulotining 57 %idan oshdi. Ishlab chiqarish zanjirida qo'shilgan qiymatning eng katta o'sishi paxtadan to'qimachilik sanoati va tayyor trikotaj

tikuvchilik sohasida mavjuddir. To‘qimachilik sanoati jadal rivojlanishining muhim ko‘rsatkichi chet el investitsiyalarining barqaror oqimidir.

Yangi jalb qilish samarali boshqaruv bilan birgalikda sarmoya, eng ko‘p amalga oshirish zamonaviy texnika va texnologiyalar eng muhim omil hisoblanadi O‘zbekiston to‘qimachilik va tikuv-trikotaj sanoatini rivojlantirish va eksport salohiyatini oshirish. Mustaqillik yillarida yetakchi xorijiy investorlar ishtirokida 300 dan ortiq korxonalar tashkil etildi.

Germaniya, Shveysariya, Italiya, Janubiy Koreya, Yaponiya, Turkiya, AQSH, Hindiston va boshqalar Katta xorijiy investorlar sanaladi, masalan, Daewoo International, Daishin Textile, Hyntex, Shindong Enercom (Koreya), Alkim Textile, Mert Iplik (Turkiya), Spentex Industries (Hindiston), Virex, Osborne Trading (Buyuk Britaniya) va boshqalar. So‘nggi yillarda to‘qimachilik sanoatida, Ichida 180 ta investitsiya loyihasini amalga oshirilishi, va 2,5 milliard dollardan ortiq mablag‘ jalb etildi. 2.8 mlrd AQSH dollari miqdorida Janubiy Koreya, Xitoy, Rossiya, Hindiston, Buyuk Britaniya, Germaniya. 80% dan ortig‘i xorijiy jalb qilingan investitsiyalardir.

Janubiy Koreya, Shveysariya, Singapur, Buyuk Britaniya, Germaniya, Hindiston va Turkiya. 2021-yilda ishlab chiqarish sanoati hajmi, ulushi to‘qimachilik, tikuvchilik va charm mahsulotlari ishlab chiqarish korxonalari - 17,8 %ni tashkil etdi.

Yengil sanoatni rivojlantirish strategiyasini amalga oshirish Davlat dasturida O‘zbekistonda 2022-2026 yillarga mo‘ljallangan qator vazifalar belgilab olindi, ularning yechimi “O‘zto‘qimachilik sanoat” uyushmasiga yuklangan.

XULOSA. Xalqaro tajribani hisobga olgan holda, quyidagilar sanoatni rivojlantirish ustuvor yo‘nalishlari deb e‘tirof etilgan:

- resurslarni ko‘p talab qiluvchi mahsulotlar (teri mahsulotlar, uy tekstili va boshqalar), trikotaj va kiyim-kechak ishlab chiqarish. Innovatsion yo‘nalishlarni rivojlantirish - aralash va texnik ishlab chiqarish matolar;
- ishlab chiqarish xarajatlarini yanada optimallashtirish;

- investitsiya loyihalarini amalga oshirishda O‘zbekistonning raqobatdosh ustunliklarini yuzaga chiqarish;
- korxonalariga bozorga kirishda, istiqbolli bozorlarni aniqlashda, logistika va kirish masalalarini hal qilish qulay savdo sharoitlarini yaratish.

“Uzbek textile” brendining xalqaro bozorda raqobat bardoshligini oshirish. Maqolaning oxirida shuni ta’kidlash kerakki, yuqoridagi loyiha va chora-tadbirlarni rag‘batlantirish korxonalarining raqobatbardoshligiga xizmat qiladi. Bunda ko‘zda tutilayotgan asosiy maqsad va vazifalar O‘zbekiston iqtisodiyotining innovatsion salohiyatini rivojlantirishdan iboratdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Kostyuchenko Z., Arkhipova O. To‘qimachilik sanoati: asosiy 2017-2020-yillarda O‘zbekistonni rivojlantirish strategiyasini amalga oshirish yakunlari 2021y. <https://ifmr.uz>
2. Shakirova Yu.S. To‘qimachilik sanoatini rivojlantirish istiqbollari O‘zbekistonning eksport salohiyatini oshirish imkoniyatlari // Axborotnoma fan va amaliyot. 2021 y. 12-son. URL: <https://cyberleninka.ru>
3. Rasulova N. N. Dinamika va xorijiy investitsiyalarning roli O‘zbekiston iqtisodiyotining mustaqillik yillarida rivojlanishi //BBK 65.0501 C 56. - 2018. - S. 269.
4. Azimov, B. F., & Rahimova, D. D. (2022). Tadqiqotning roli va viloyat iqtisodiyotini modernizatsiya qilishdagi innovatsiyalar. Konferensiya, 43-47.
5. Azimov B. F. Qo‘llab-quvvatlash strategiyasini shakllantirish va takomillashtirish O‘zbekiston Respublikasi hududlarida innovatsion faoliyat / B. F. Azimov // Yosh olim. - 2022. - No 12(407). – S. 63-65. – EDN VQOYFQ.
6. Jumaeva Z. K., Rasulova N. N. Iqtisodiyotni rivojlantirishning innovatsion yo‘li O‘zbekiston // Zamonaviy fan nazariyasi va amaliyoti. – 2019. – yo‘q. 5. - S. 224-226.
7. Akramova O. K. Investitsiya xavfsizligini ta'minlash kabi investitsion jozibadorlikni oshirishning avtonom omili //Kompyuter fanlari. Iqtisodiyot. Menejment/Informatika. iqtisodiyot. boshqaruv. - 2022. - 1-jild. - Yo‘q. 2. - S. 0208-0216.
8. Boboev A. Ch. (2018). O‘zbekistonda tadbirkorlik sub'ektlarining innovation faolligini rag harakati yo‘llari. Internauka, (20-2), 82-84.

9. 2017-2020 yillarda O‘zbekistonda to‘qimachilik sanoatining rivojlanishiga umumiy nuqtai nazar// <https://yuz.uz/ru>
10. To‘qimachilik sanoatining rivojlanishi // <https://mineconomy.uz/>
11. O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi // <https://stat.uz>